

EECERA konferens i Budapest 2018

Förskoleförvaltningen



Upprättad
Datum: 2018-12-14
Version: 1.0
Ansvarig: Birgitta Henecke
Förvaltning: Förskoleförvaltningen
Enhet: Utvecklingsenheten

Innehåll

EECERA konferens i Budapest 2018	1
Inledning	3
Konferensens program.....	3
Keynote-föreläsare.....	4
Förskoleförvaltningens konferensbidrag	6
Övriga seminarier.....	7
Studiebesök	8

Inledning

EECERA, European Early Childhood Education Research Association, är en oberoende, internationell organisation för tvärvetenskaplig förskoleforskning. Organisationens syfte är bland annat att erbjuda ett forum för att främja högkvalitativ forskning om förskola, underlätta internationella samarbeten mellan forskare, stärka kopplingen mellan forskning, policy och praktik samt stärka den europeiska förskoleforskningens visibilitet och status. Organisationens vetenskapliga tidskrift, EECERJ, finns med i Social Science Citation Index (SSCI).

Varje år anordnas en internationell konferens, som är Europas största forskningskonferens riktad mot förskolan. 13 olika Special Interest Groups (SIGs) finns kopplade till EECERA för att underlätta samarbetet mellan forskare inom samma intresseområden. Grupperna riktas bland annat mot flerspråkighet, barns perspektiv, övergångar, utepedagogik och utvärdering. En av de mest aktiva SIG-grupperna är ”Gender balance” (balansen mellan män och kvinnor bland förskolepersonal), som anordnar en egen heldagskonferens i anslutning till EECERA-konferensen.

EECERA:s 28:e årliga konferens hölls 28-31 augusti 2018 i Budapest. Temat för konferensen var ”Early Childhood Education, Families and Communities”. Som representanter för förskoleförvaltningen deltog Birgitta Henecke, utvecklingschef, Kristina Westlund, lektor, och Kristina Gidner, förskollärare. Därutöver ingick docent Christian Eidevald, Stockholms universitet, i förskoleförvaltningens delegation då han var medförfattare till ett av de papers som förskoleförvaltningen presenterade.

Konferensens program

Huvuddelen i konferensens program utgjordes av 4 keynote-föreläsningar, 188 valbara symposier och en posterutställning med 161 posters. De valbara symposierna bestod dels av individuella paperpresentationer, dels av självorganiserade symposier där exempelvis olika forskare i ett större forskningsprojekt presenterade olika delar av en studie. Utöver dessa mer traditionella former för konferensbidrag prövades i år en ny form, PED Talk, som inspirerades av den populära föreläsningsserien TED Talks erbjöd möjligheter för forskare att under tio minuter tala om ett ämne de brinner för, på ett mer fritt och personligt sätt än vad en vetenskaplig paperpresentation normalt möjliggör. 21 PED Talks hölls under konferensen.

I anslutning till konferensen anordnades SIG-möten och studiebesök på förskolor runt om i Budapest. Under konferensen erbjöds även ett utbud av kulturella aktiviteter med koppling till förskola. Deltagarna kunde mellan symposierna sysselsätta sig med docktillverkning, brädspel, folkmusik eller digitala verktyg samt ta del av utställningar och uppträdanden med konst och musik.

Keynote-föreläsare

Nora Milotay (European Parliamentary Research Service, Belgium):

Early childhood education and care in EU policies: how can they help?

Nora Milotay höll en keynote-föreläsning om hur frågor om förskolekvalitet behandlas på policynivå inom EU, utifrån ambitionen att alla barn ska ha tillgång till förskola av hög kvalitet. Hon beskrev då vilka data som finns kring olika aspekter av struktur-, process- och resultat kvalitet. Inom EU finns betydligt bättre tillgång till data kring struktur kvalitet än kring övriga kvalitetsaspekter. Just nu pågår en internationell studie av yngre barns lärande och välbefinnande som är mer inriktad mot process- och resultat kvalitet och som tar hänsyn till kontextuella faktorer som hemmiljö, förskolevistelse och barnets individuella bakgrund. Studien beräknas vara färdig 2020.

I föreläsningen problematiserades relationen mellan forskning och policy. Nora Milotay menade att den kunskap som forskningen bidrar med aldrig direkt kan användas i skapandet av policy, utan forskningsresultat måste alltid transformeras och förhandlas för att kunna omsättas till policy. I policyarbete behövs kunskaper om vad som fungerar i vilka sammanhang, samt kunskap om varför och hur vissa saker fungerar. Komplex forskning behöver översättas för att bli begriplig och användbar för policymakare – och även för dem som arbetar med förskoleverksamhet i praktiken. I föreläsningen beskrevs även ett ramverk för kvalitet i förskola som tagits fram inom EU: ”Key Principles for a Quality Framework”. Detta ramverk ska fungera vägledande för nationerna i deras arbete.

Karen Block (Centre for Health Equity, Melbourne School of Population and Global Health, Australia):

How can universal and targeted services ensure supportive environments for children and families of refugee background?

Denna keynote-föreläsning bestod av tre delar, först en inledning som bidrog till att åhörarna skulle kunna närma sig ett flyktningperspektiv, därefter en del som behandlade teoretiska modeller för inkludering, och slutligen gavs ett antal exempel från olika verksamheter i Australien som verkar för inkludering av flyktingar och andra familjer i utsatthet. Karen Block gav i föreläsningen en bild av de sociala och psykologiska effekterna av flykt och trauman, samt av de svårigheter som kan uppstå i mötet med skola och service i ett nytt land med andra kulturer. Block presenterade modeller som Centre for Health Equity arbetar efter för att stärka känslan av tillhörighet och delaktighet hos dem med flyktupplevelser. Hon varnade bland annat för att i talet om inkludering osynliggöra strukturer som bidrar till exkludering, och som därmed riskerar att förskjuta ansvaret för inkluderingen till individer.

Ett exempel på verksamheter i Australien som gavs var från mödravård/BVC. I en studie där man intervjuat ett antal mödrar och vårdpersonal hade ett antal faktorer som underlättade respektive försvårade vården identifierats. Faktorer som underlättade kontakten mellan familjer och vårdgivare var bland annat tolkar eller andra flerspråkiga stödfunktioner, lekgrupper med andra med samma ursprung, hembesök och samlokalisering av olika vård- och

stödinstitutioner. Barriärer i kommunikationen var bland annat språket, hur nyanlända familjer med barn inte alltid fångades upp tidigt eller försvårande system för tidsbokning. I föreläsningen gavs också exempel från HIPPY (Home interaction program for parents and youngsters) och Foundation House early years program. Det förstnämnda var ett program som inte bara riktades mot flyktingfamiljer utan även andra familjer där det fanns behov av stöd i interaktionen mellan föräldrar och barn. Det handlade om 10-15 minuter långa lärandeaktiviteter som skulle göras hemma, och som visat sig gynna barnens förberedelse för skolstart samt föräldrarnas trygghet i sitt föräldraskap. Det sistnämnda programmet bestod av klustrade samverkansnätverk mellan olika aktörer som arbetade med barn och familjer, som skola, förskola, hälsovård, sociala myndigheter och andra. Syftet var att stärka nyanländas familjers tillgång till service och utbildning för barnen.

Jane Barlow (University of Oxford, UK):

The importance of infant and toddler mental health for early learning

Jane Barlows keynote-föreläsning handlade om anknytning och psykisk hälsa hos små barn. Hon redogjorde för olika typer av stress som barn utsätts för. Positiv stress anses behövas för att barn ska lära sig att reglera sina känslor, avgörande för att ett sådant lärande sker är då att det finns närvarande vuxna som stöttar barnet i denna process. Men det finns även skadlig stress, som kan leda till både fysiologiska, beteenderelaterade och inlärningsrelaterade problem. En otrygg anknytning ger barnet sämre förutsättningar att hantera stress. Barlow beskrev ”trygghetscirkeln” som utgör en modell för att förstå föräldraskapets betydelse som en trygg utgångspunkt för barnets utforskande, samt en trygg hamn att återvända till vid behov. Ögonkontakt och leenden har stor betydelse för anknytningen. De interaktionsmönster mellan barn och vuxen som gynnar en trygg anknytning, har också visat sig ha en positiv påverkan på barns språkutveckling och kommunikationsförmåga.

En otrygg anknytning kan resultera i att barnet antingen blir ännu mer kontaktsökande, eller att barnet slutar söka kontakt. Den svåraste formen av otrygg anknytning kallas desorganiserad anknytning och riskerar att leda till långvariga känslö- eller beteenderelaterade problem. I föreläsningen gick Barlow även igenom interventionsprogram som visat sig ha positiv effekt på föräldrarnas förmåga att skapa en trygg anknytning till sina barn. Hon beskrev då till exempel hembesöksmodeller där föräldrarna får feedback på videoinspelningar av deras interaktion med barnen.

Tim Waller (Anglia Ruskin University (Emeritus), UK), *Patrizia Benedetti* (Azienda Servizi Bassa Reggiana, Italy), *Monica Hallborg* (Barnpedagogiskt Forum, Sweden):

Young children, public spaces and democracy – reconstructing early childhood education

I föreläsningen beskrevs projektet BRIC, som pågick mellan 2014 och 2017 och inkluderade förskolepersonal från de tre länderna Storbritannien, Sverige och Italien. Syftet med projektet var ett erfarenhetsutbyte mellan länderna och att därigenom utveckla metoder för förskolebarns demokratiska deltagande i det offentliga rummet. Ett tredje syfte var att engagera olika aktörer i samhället, pedagoger, föräldrar, lokalsamhället, politiker och näringslivsrepresentanter. Projektet utgick ifrån vissa fokusområden i det offentliga rummet – en trottoar, ett inomhusrum (som inte var på förskolan) och ett grönområde utomhus.

Barnen valde platser som de utforskade och dokumenterade tillsammans med pedagogerna.

I projektet har två huvudsakliga metoder använts, dels Participatory Action Research (PAR) som är en deltagarorienterad forskningsinriktning, dels en metod som kallas ”polyvocal” och bygger på olika rösters medverkan i projektet. Den första rösten är enligt den metod som använts barnens röst. Den andra rösten är de reflektioner som barnen gör tillsammans med pedagoger. Den tredje rösten är reflektion mellan pedagoger i samma land, medan den fjärde rösten består av reflektion mellan pedagoger i olika länder. Den femte rösten utgörs slutligen av dialogen med de forskare som varit knutna till projektet. En ambition har varit att stärka barnens känsla av delaktighet i sina närsamhällen. Projektet har resulterat i skriften ”Guidelines on community engagement”.

Förskoleförvaltningens konferensbidrag

Förskoleförvaltningen bidrog under konferensen med två paperpresentationer. Den ena presentationen gjordes av *Åsa Ljunggren*, doktorand vid Linnéuniversitetet, tillsammans med *Kristina Gidner*, förskollärare på öppna förskolan Hera i Malmö. De framförde bidraget *Creating an affordance network for newly arrived refugee families in preschools*, vilket till stor del handlade om den öppna förskolan Hera, som främst riktar sin verksamhet mot nyanlända familjer. Presentationen utgick från ett läroplansbaserat ekosystem, som kan användas för att illustrera hur människors olika språkliga, sociala och kulturella erfarenheter på olika sätt vävs samman i en utbildningspraktik. En teoretisk modell för arbetet på öppna förskolan Hera utifrån ett ”nätverk av erbjudande”, med barn, föräldrar och personal i mitten. Utifrån denna modell beskrevs personalens förhållningssätt, vikten av att vara en trygg plats, vilka metoder som används, samt en del om den uppsökande verksamheten. Kontakt med samverkansparter ur nätverket sker exempelvis då dessa kommer till Hera för att ge information åt besökarna. Mest fokus låg på att beskriva de dagliga språkaktiviteterna. På Hera finns språkstunder för vårdnadshavarna, samtidigt som barnens behov alltid kommer först. Där finns även en språkateljé för hela familjen, som bidrar till gemenskap genom skapande tillsammans. Utöver detta anordnas ”walk and talk” i närområdet, och berättaronsdagar med sagosymboler och ordförståelse. Presentationen berörde även hur den betydelsefulla leken får ta plats i verksamheten.

Förskoleförvaltningens andra bidrag framfördes av Christian Eidevald, docent i barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet, tillsammans med Birgitta Henecke, enhetschef för förskoleförvaltningens utvecklingsenhet. Deras paper hade titeln *Preventive and remedial action regarding suspicion of child sexual abuse by ECEC employees – as part of increasing child protection as well as reducing drop outs and increasing the proportion of men*. Bidraget tog sin utgångspunkt i förvaltningens olika insatser för att öka andelen män i förskolan mer allmänt. Därefter behandlades mer fördjupat den utvärdering som Christian Eidevald genomfört av förskoleförvaltningens stödmaterial i syfte att motverka sexuella trakasserier av barn av medarbetare. En beskrivning gavs av bakgrunden till stödmaterialiet och dess beståndsdelar, konstaterade positiva effekter liksom de behov av utveckling av materialet som utvärderingen påvisade. De positiva effekterna handlade främst om en ökad professionalitet och trygghet i hanteringen av fall som berör misstanke om sexuella trakasserier. Behov av

utveckling handlade främst om möjliga åtgärder för ökad tydlighet i stödmaterialet och kompletterande åtgärder, exempelvis genom att tillskapa en organisation för utvidgat kollegialt stöd vid misstanke om trakasserier. Avslutningsvis beskrevs vidtagna och planerade åtgärder från förvaltningens sida utifrån utvärderingens resultat. Även behovet av fortsatt forskning i syfte att gynna ”gender balance” inom förskolan lyftes fram och vilka aspekter som då kan vara speciellt angelägna att belysa.

Övriga seminarier

Under konferensens fyra dagar erbjöds forskningsseminarier inom det mesta som rör förskola. Programmet rymde presentationer om alltifrån olika delar av förskolans innehåll som musik, lek, matematik eller barns inflytande till mer övergripande eller strukturella frågor om likvärdighet, kvalitets- och utvecklingsarbete samt jämställdhet. Här återges därför högst kortfattat några exempel på innehållet, med fokus på kvalitetsfrågor.

Det gavs flera exempel på hur forskare samarbetat med huvudmän, förskolechefer och personal i olika utvecklingsprojekt. Ett av dessa exempel kom från Norge och handlade om ett projekt för att utveckla värdegrundsfrågor i förskolan. Med utgångspunkt i forskningsfrågor om hur utvecklingsprojektet bidrog till förskolans kompetensutveckling och ökade professionalisering, visade studiens resultat att framgångsfaktorer var bland annat ett starkt ledarskap, ett gemensamt deltagande av all personal samt extern vägledning. Utvecklingsarbetet hade medfört att personalen satte ord på tysta kunskaper, fick en ökad medvetenhet om betydelsen av sitt förhållningssätt och tog ett ökat gemensamt ansvar för förskolans värdegrundsarbete.

Flera exempel på samarbete mellan forskare och praktiker handlade om hur olika verktyg för kvalitetsbedömningar utvecklats. Ett sådant exempel gavs från Australien. Syftet var att i nära samarbete mellan forskning och praktik utveckla ett instrument som förmår ta hänsyn till kontextuella faktorer och som skapar utrymme för det individuella barnets upplevelser. Utifrån de områden som lyfts fram i styrdokumentet, som kommunikation, kropp och rörelse, identitet och relationer, samt utforskande av omvärlden, har kriterier för bedömning tagits fram. Kriterierna ska vara möjliga att observera. De yngsta barnens upplevelser ska tas tillvara genom att observationerna riktar mot de handlingar och initiativ som barnen utför, mot den uppmärksamhet och det stöd de får av vuxna och andra barn, mot de erbjudanden som vuxna och andra barn ger, samt mot oväntade händelser som framkallar reflektioner kring barnets upplevelser. Arbetet med att utveckla verktyget och tillvägagångssättet för användandet är fortfarande pågående. Ett antal pilotförskolor är involverade i att ta fram en prototyp för hur bedömningsverktyget ska användas.

Över huvudtaget fanns under konferensen ett stort utbud av exempel på kvalitetsverktyg, som ECERS, MeMoQ, CLASS och SSTEW. I många fall fanns en stark ambition att inkludera barns perspektiv och sammanhang, snarare än att hitta universella mätverktyg. Ett exempel från Belgien gavs på hur kvalitativa bedömningsunderlag användes. Istället för traditionella ikryssningsscheman användes i bedömningarna snapshot-observationer om enstaka minuter, där fokus låg på processer i barngruppen. Samma

forskargrupp som presenterade detta lade tonvikt vid barnens möjligheter till engagemang, välbefinnande och delaktighet.

Studiebesök

Dagen före konferensen ordnade EECERA studiebesök i lokala förskolor. En av förskolorna som det fanns möjlighet att besöka var Fővárosi Önkormányzat Óvodája (Official Nursery of the Municipality of Budapest).



Förskolan grundades redan 1911, men har befunnit sig i nuvarande byggnad sedan 1999. Förskolan ligger i stadens finare kvarter, i ett område nära Hjältarnas torg som präglas av stora villabyggnader. Mellan 1913 och 2013 bedrevs även yrkesutbildning för förskollärare, men på grund av en lagändring har ansvaret för sådan yrkesutbildning centraliserats. Förskolan bedriver emellertid fortfarande viss kompetensutveckling för personal från andra förskolor, bland annat kopplats till sina profilområden.

Förskolan har två profilriktningar, miljö samt folkdans. Folkdansprofilen har utvecklats under många år. Den metod som förskolan idag arbetar efter utvecklade de själva under 1990-talet, utifrån inspiration av kompositören Zoltán Kodály. Genom dansen arbetar förskolan på ett lekfullt sätt bland annat med barnens språkutveckling, motorik och användandet av sina olika sinnen. Under studiebesöket fick vi besökare ta del av ett undervisningstillfälle med barnen.



Miljöprofilen märks inte minst genom den lilla trädgård som finns på förskolans framsida. Varje år i september firar förskolan en skördefest, då de bland annat pressar druvorna som de odlat. I april firas också Earth Day genom att barnen planterar tillsammans. En större lokal i förskolans källare är tillägnad det naturvetenskapliga lärandet. Förskolans gård har sedan 2012 haft

utmärkelsen ”bird friendly garden” och förskolan är med i ett nätverk som driver hälsofrågor relaterat till förskoleverksamhet. Till förskolan är två program knutna, ”Forest kids” där förskolans äldsta barn får möjlighet att åka ut i skogen för övernattningar, och ”Village kids” där barn och föräldrar tillsammans får möjlighet att åka ut på landet.



Varje förskola utformar själva sitt pedagogiska program, som baseras på de nationella styrdokumenterna. Denna förskolan har i sitt program lagt stor vikt vid lekfullt lärande. På förskolan finns 100 barn uppdelade på fem avdelningar, varav fyra är åldershomogena och en åldersblandad. I grupperna finns barn med språkstörning integrerade, som mest två per avdelning. I varje grupp arbetar två förskollärare och en barnskötare. Förskollärarna arbetar omlott, en mellan 7.00-14.00 och nästa mellan 11.00-17.30. Barnskötaren arbetar under hela dagen. Bland de anställda finns också en gymnastiklärare, som tränar barnen två timmar i veckan i förskolans gymnastiksal. Det finns även en psykolog anställd på halvtid, och därutöver finns tillgång till logoped och fysioterapeut. Logopeden och fysioterapeuten arbetar med de barn som är i behov av särskilt stöd.

På förskolan finns även ett mindre museum som innehåller leksaker, foton och dokument från förskolans drygt hundraåriga historia.

